

ponta étkezés, de az istállóban elhelyezett barmok megkapják a napi háromszori abrakjukat.

Végig ógyelegjük az udvart, amikor keménynézésű, csizmás, olyan tisztartatóféle ember vetődik az utunkba.

— Mit keresnek itt? — reccsen ránk borzasztó szigorúan.

Elmondjuk, hogy csak úgy sétaközben tévedtünk erre, mire gyanakvón összeráncolódik a homloka.

— Az uradalom területén tilos idegeneknek tartózkodni — mondja kérlelhetetlenül — tessék eltávozni.

Szó nélkül visszaindulunk. Erre, mintha enyhíteni akarná előbbi szavait, utánunk szól:

— Tudják, az a sok falukutató . . .

. . . Szótlanul baktatunk vissza Orosházára. Az utunk ott vezet el a leszedett tetejű házak mellett. Mintha árnyék futna végig a mezőn. Semmi, csak egy kósza felhőt sodort a szél a nap elé. Nem marad ott sokáig, tovább sodorja a magasba nyargaló szél és újra fölragyog az égből a nap pazarul csorgó fénye.

Ez csak elfutott, de a szegény magyar milliók felett mikor ragyog fel majd jobb emberi lét ragyogó napja . . . mikor? . . .

S. K.

Marika

A kislány, Marika, tízéves. Haja, arca barna, szeme kék. A városi orvos azt írná róla, hogy rosszul táplált. De a falusi ember csak girhesnek mondja. Marika már két hete a családfő. Reggel öttől, este hétig. Reggel ötkor útrakél az apja, meg az anyja a nagygazda tanyája felé. Munkára mennek két hete és az „otthont” Marika kormányozza.

Lehevert két szalmazsákon fekszik Jancsi, aki kilencéves, meg Marci hétéves és Juliska, aki négyesztendős. A szalmazsákokban már csak szalmapor van, de ilyenkor hajnalban, amikor a szülék lekászolódnak róla, csudajól, kényelmes fekvés esik rajtuk. Különösen, amikor Marika is útrakél. Ó is elindul. Kis rongyait magára szedi, spárgával körülfont csizmába száll, megemeli a cinkannát és elindul. Nagyon nehéz a cinkanna. Az út hosszú. De reggel hatra mégis kiér a vasútállomásra. Hat órára fut be ide a pesti személyvonat. Áll is vagy tíz percet.

Marika mindig pontos. Télen is időre kijut. Azaz csak akkor, ha egyáltalán nekiindult. Mert nem mindig volt mivel és miért. Télen kétszer két hétig járt ki. Mindig olyankor, ha a szülők is munkába indultak. A szülők tehát télen kétszer, két hétig dolgoztak. A bérüket nem pénzben kapták, nem is zsírban, lisztben vagy húsbau, ilyesmi nagyon régen volt, hanem borban. Két liter bor a napszám. Mostanában így fizetnek a gazdák. Négy liter bort kerestek naponta a szülők. Ebből meg is ittak jócskán, különösen ha a házban ennivaló egyáltalán nem akadt. De Marika reggelenként a négyliteres cinkannával, a kanna tele borral, nekiindult a pesti vonatot fogadni s cérnavékony hangja a pöffegő mozdony elé cincogott:

— Bort tessék, finom friss bort tessék.

De nemesak ő várta így szepegeve, fázva a pesti személyt. Csizmás, bajszos emberek rohantak a vonat elé, felszálltak a kocsiira, végignyargaltak a vagonokon és bizony, Marika csak a lépcsőkön ácsorgó, friss levegő után áhító utasok szeme elé telepedett. Didergett, a foga is vacogott. Néha jobban is a kelleténél, amikor nagy emberismerete hajtotta valamelyik kiszemelt felé.

— Bácsika vegyen, ez a legjobb, ez a bor . . .

— Nénike, minden reggel kilúgozom a kannát, tiszta, vegyen...

— Csak tíz fillér, poharanként.

Néha öt pohárral is eladott. Egyszer a télen, egy nagyhasú ember a kannából ivott. Kétoldalt lefolyt a bor, úgy nyakalta az italt. A felét kiitta és egy pengőt adott. De leginkább csak negyvenötven fillérért árult Marika. A pénzen a faluban kenyeret vett. Kilóját harminc fillérért.

— No te kis árva — mondta egyszer a pék — te istápolod a családot?

— Én hát. De már nem sokáig ám.

— No nézd. Hát meddig.

De erre nem felelt Marika. Az apja átkozódásaira gondolt, meg a többi szegény dühödt suttogására, hogy: eccer majd még ellátjuk az urak baját is . . . De ezt nem kötheti az orrára a péknek, se senki pénzes embernek.

S így, ilyen magabízó mosollyal ment el reggelenként a borszerzett pénzzel kenyérért.

De mindig nehezebb lett az üzlet. Mert a vonaton az egyik állomástól a másikig utaztak a boros emberek. Jegyet váltottak, beszálltak a vagonokba, felkeltették az alvókat és így kinálták az italt. Az állomásokon alig-alig vett valaki valamit. Marika úgy állt a sínek mentén, a szakadó tavaszi esőben, mint az ázott madár. S csak felhördült rekedten a kétségbeesés:

— Bácsika . . .

A gondjára bízott családra gondolt. Jancsi, meg Marci, meg Juliska ma se kapnak a „reggeli“ mellé kenyeret. S az órás úton mély sárban cammogva, köhögve, le-lemaradt a többi boros mögött. Mind megelőzték. Meglett ember, asszony volt valamennyi, csak ő volt a kicsiny. De Marika ennek nagyon örült. Mert addig jó, amíg ő viszi a bort az állomásra. Ha az apja vinné vagy az anyja, azt jelentené, hogy kiálltak a munkából s a maradék bort árulnák. Ők is nyargalnának hazafelé a tele kannákkal, káromkodnának, néha megállanának és nagyot húznának az italból. Mint a többiek, előtte az úton.

Máma egyetlen pohárral sem árult. Otthon karéj kenyér sincesen. A gond a fejét, a nehéz kanna a vállát s a mély sár csizmáját húzta.

A ház előtt elszórt téglákat szedett össze. Az ajtó elé hordta azokat s egymásra rakta. Rájuk állt. Itt elérte az ablakrésen belül lógó kulcsot.

Kinyitotta az ajtót. A téglákat szétrakta. A szobába került. A gyerekek már ébren voltak. Kiráncigálta őket rongyaikból. A két nagyobbik gyerek hamarosan elkészült. A kicsit ő mosdatta.

Asztalhoz ültek.

Marika a kannát az asztal közepére tette. Minden gyerek elé pléhtányért, meg pléhkanalat rakott. Összekulcsolták kezüket s a Miatyánkot mondták.

— Kenyér máma sincsen — szólt rájuk ima végeztével Marika.

Elharapta nevetethéknéjét, mert most újra rászedte Marcit. Ez a kis istentelen azt mondta tegnap

— Ha megint nem lesz kenyér, akkor nem mondok Miatyánkot.

Kiöntötte a bort a tányérokba. A gyerekek nekiestek és kanalazták . . . Juliska csak pizmogott. Marika ölbevette és ravaszkodva, gügyögve bele-belediktálta a früstököt. Amikor végeztek, felálltak. Kicsit szédültek, tántorogtak, csuklottak.

Az eső szakadt. Jancsi, meg Marci elmentek az iskolába. Meztláb, kalap nélkül.

Marika elmosogatta az edényt. Ő nem pizskított tányért, kanalat. A kannából ivott mély, nehéz kortyokat. Aztán kiment. Szédült, kicsit tántorgott, de megtámaszkodott az ajtóban. Körülnézett az udvaron. Karján tartotta bóbiskoló kishúgát.

A szomszéd ajtóba is kiállt Marika. Marika volt ő is, tíz éves, de a szomszédék a különbség kedvéért szölongatták Máriaának.

— Mán elküldtem őket oskolába — szólt át hozzája Marika.

— En is mind a hármat — felelte Mária és két öklét nagyosan köténye alá dugta, hallgatott egy kicsit, aztán megkérdezte — mind fröstököltetek?

— Mind. De máma se vót kenyér.

— Kenyér nálunk se vót — bólogatott Mária — de a borbul se jutott má nekem.

— Kenyerem nincs lelköm — mondta Marika — de bort adok.

Erre Mária átjött Marikához. Bementek a szobába. Az asztalon állt a kanna. Mária nekiesett. Sokáig, nagyokat húzott belőle. Amikor végzett, megfogózkodott az asztalban.

— Mindig szédülök tőle — mondta akadozva — mindig, ha bort iszok.

— En is. Ez meg hortyog tüle — mondta Marika s a karonülőre mutatott.

Álltak, szédültek, és szemük borzosan, anyányi gondokkal terhelten pillogott. Bólogattak. Nehéz fejük le-lekushadt. Aztán lehajoltak az asztal szélére. Onnan lecsúztak a földre. A karonülő szuszogva, fuldokolva siklott le melléjük. Marika meg Mária most már egészen elengedték magukat és kis anyányi kötelességekkel terhes fejük álomba szédülten hullt a szalmazsákra.

Gergely Sándor

Szabadsajtó

**Kelj föl rabágyad kópárnáiról
Beteg, megszábbadt gondolat!
Kiálls fel érzés, mely nővérel
Elfojtott vérző szív alatt!**

**Óh jöjjetek ki láncra vert rabok,
Lássátok a boldog, dicső napot,
S a honra, mely soká túrt veletek,
Derűt, vigaszt és áldást hozzatok,
Vörösmartv Mihály**

Asztalhoz ültek.

Marika a kannát az asztal közepére tette. Minden gyerek elé pléhtányért, meg pléhkanalat rakott. Összekulcsolták kezüket s a Miatyánkot mondták.

— Kenyér máma sincsen — szólt rájuk ima végeztével Marika.

Elharapta nevetethéknéjét, mert most újra rászedte Marcit. Ez a kis istentelen azt mondta tegnap

— Ha megint nem lesz kenyér, akkor nem mondok Miatyánkot.

Kiöntötte a bort a tányérokba. A gyerekek nekiestek és kanalazták . . . Juliska csak pizmogott. Marika ölbevette és ravaszkodva, gügyögve bele-belediktálta a früstököt. Amikor végeztek, felálltak. Kicsit szédültek, tántorogtak, csuklottak.

Az eső szakadt. Jancsi, meg Marci elmentek az iskolába. Meztláb, kalap nélkül.

Marika elmosogatta az edényt. Ő nem pizskított tányért, kanalat. A kannából ivott mély, nehéz kortyokat. Aztán kiment. Szédült, kicsit tántorgott, de megtámaszkodott az ajtóban. Körülnézett az udvaron. Karján tartotta bóbiskoló kishúgát.

A szomszéd ajtóba is kiállt Marika. Marika volt ő is, tíz éves, de a szomszédék a különbség kedvéért szölongatták Máriaának.

— Mán elküldtem őket oskolába — szólt át hozzája Marika.

— En is mind a hármat — felelte Mária és két öklét nagyosan köténye alá dugta, hallgatott egy kicsit, aztán megkérdezte — mind fröstököltetek?

— Mind. De máma se vót kenyér.

— Kenyér nálunk se vót — bólogatott Mária — de a borbul se jutott má nekem.

— Kenyerem nincs lelköm — mondta Marika — de bort adok.

Erre Mária átjött Marikához. Bementek a szobába. Az asztalon állt a kanna. Mária nekiesett. Sokáig, nagyokat húzott belőle. Amikor végzett, megfogózkodott az asztalban.

— Mindig szédülök tőle — mondta akadozva — mindig, ha bort iszok.

— En is. Ez meg hortyog tüle — mondta Marika s a karonülőre mutatott.

Álltak, szédültek, és szemük borzosan, anyányi gondokkal terhelten pillogott. Bólogattak. Nehéz fejük le-lekushadt. Aztán lehajoltak az asztal szélére. Onnan lecsúztak a földre. A karonülő szuszogva, fuldokolva siklott le melléjük. Marika meg Mária most már egészen elengedték magukat és kis anyányi kötelességekkel terhes fejük álomba szédülten hullt a szalmazsákra.

Gergely Sándor

Szabadsajtó

**Kelj föl rabágyad kópárnáiról
Beteg, megszábbadt gondolat!
Kiálls fel érzés, mely nővérel
Elfojtott vérző szív alatt!**

**Óh jöjjetek ki láncra vert rabok,
Lássátok a boldog, dicső napot,
S a honra, mely soká túrt veletek,
Derűt, vigaszt és áldást hozzatok,
Vörösmartv Mihály**